

Úvodní rekolekce II. generálního shromáždění diecézní synody

15. listopadu 2025 **2. přednáška**

Dom Samuel

Slyšeli jste ticho? Dokázali jste mlčet natolik, aby k vám mohl promlouvat Pán? Abych podpořil spíše vaše naslouchání než uvažování, chtěl bych vám nabídnout ještě několik myšlenek, které by vám v tomto směru mohly pomoci, a které jsou mi velmi blízké.

Naším posláním dnes, posláním přátel moudrosti (filo-sofů) a Kristových učedníků – nezapomínejme, že slovo „křesťan“ pochází od „Krista“, jak připomíná svatý Lukáš ve Skutcích apoštolů (11, 26) –, je bojovat proti polarizaci. Ne však bojovat proti těm, kteří zastávají extrémní postoje, protože takový boj není bojem moudrého člověka ani bojem křesťana. Máme bojovat za šíření hodnot, které jsou nám drahé, postojů, jež pokládáme za správné, a víry, ve které je ukryta pravda. Bojovat v tomto smyslu, neúnavně – aniž bychom démonizovali ty, kdo nemyslí, nejednají nebo nevěří přesně tak jako my. Aniž bychom démonizovali ty, kdo nemají stejné kořeny, stejnou historii a stejné vnímání jako my. Protože tento způsob jednání, který se zdánlivě odvolává k pramenům moudrosti a na víru, je ve skutečnosti neúctou k pravé moudrosti a k pravé víře.

Jako mladý mnich jsem četl díla Jacquese a Raïssy Maritainových. Raïssa byla židovského původu. Jacques pocházel z antiklerikální rodiny. V mládí se jim jejich životy zdály být tak beze smyslu, že uvažovali o sebevraždě. K víře společně dospěli díky spisovateli, který byl v mnoha ohledech excesivní, Léonu Bloyovi, který se pak stal také jejich křestním kmotrem. Objevili svatého Tomáše Akvinského a po celý život se snažili stát na hřebeni, o němž jsem mluvil: hledali pravdu s velkou úctou k těm, kteří ji také hledají, ale jiným způsobem. Peter Seewald, který napsal velmi pěkný životopis Benedikta XVI., přeložený tuším jen do slovenštiny, se jednou emeritního papeže zeptal, kolik cest vede do Říma. Tento papež, kterého nikdo nemůže obvinít z relativismu, odpověděl: „Tolik, kolik je lidí!“ Jsme schopni přijmout, že moje cesta nebude úplně stejná jako cesta člověka, který kráčí vedle mě?

Řekl jsem, že Jacques a Raïssa Maritainovi se snažili zůstat na vrcholcích. Neřekl bych, že se jim to zcela podařilo, protože nikomu se to nepodaří úplně – a ti, kdo tvrdí, že tam jsou, sami sebe klamou. Abychom měli alespoň nějakou šanci udržet jistou rovnováhu, musíme si nejprve uvědomit, že ji nemáme. Stejně jako je první charakteristikou pokorného člověka přesvědčení, že pokorný není! Oni se o to snažili – a právě to je podstatné. Usilovali o to, podporování přátelstvím teologa Charlese Journeta, který byl na sklonku svého života papežem Pavlem VI. jmenován kardinálem. Teologické dílo Charlese Journeta přeložilo nakladatelství Krystal a *Velká přátelství* Raïssy Maritainové vydalo nakladatelství Triáda. Tyto knihy jsou snadno dostupné.

Nepostradatelnou oporou pro udržení se na vrcholcích je přátelství. Pravé přátelství – takové, které umí říkat pravdu ve světle moudrosti a víry. O tom, že přátelství mezi Maritainovými a Journetem bylo právě takové, svědčí jejich korespondence. Šest svazků...

Odmítnout polarizaci, udržet se na hřebeni vrcholů jako moudrý člověk a křesťan, není vůbec pohodlné, protože ti, kdo na nich setrvávají, riskují, že budou dostávat rány z obou stran — zatímco ti, kdo dávají přednost krajním pozicím, je dostávají pouze z jedné strany. Pro lepší pochopení použiji příklad z politiky, i když politika mě nijak zvlášť nezajímá. Ti, kdo stojí na krajní levici, dostávají rány od všech, kdo inklinují k pravici, nejvíce pak od těch, kdo stojí zcela v jejím extrému. Stejně tak to platí i opačně. Ti však, kdo jsou uprostřed, dostávají rány zleva i zprava. Nemyslím si, že nejlepší je politika středu — o to mi nejde. Tento příklad uvádím jen proto, abych byl srozumitelnější. Udržet vyvážené postoje je těžké. Je totiž snazší se bránit, když stojíte zády ke zdi, než když jdete po hřebeni. A možná právě z tohoto osobního pohodlí je tolik lidí v pokušení zaujímat extrémní postoje.

Čtěme evangelium: Kristus dokázal být radikální, učit pravdu navzdory všemu a všem, ale aniž by kdy zavřel nějaké dveře nebo někoho odmítl. Mluvil stejně s Nikodémem jako s farizejem Šimonem nebo prostitutkou, která vpadla do průběhu hostiny jako vlas do polévky.

Ještě pár posledních slov, než se znovu vydáme naslouchat tichu, v němž šeptá Bůh. Polarizace je přítomná v politice, v církvi i v našich společenstvích. Určitě i v plzeňské diecézi bychom našli polarizované postoje, stejně jako i v komunitě v Novém Dvoře. Podstatné je pochopit, jak ji léčit — žádná vakcína ani zázračný lék neexistuje. Největším viníkem polarizace je „ten, který rozděluje“ — *dia-bolos*. Když s ním začínáme hru, nebuďme naivní: uvědomme si, s kým si zahráváme. Rozhodně to není přítel!

Jelikož se jedná o boj proti „tomu, kdo rozděluje“, lék na polarizaci se může uplatnit jen v našich vlastních srdcích. V Novém Dvoře, v plzeňské diecézi, v církvi v naší vlasti stejně jako v té univerzální, v Bruselu či někde jinde v Evropě nebo na světě neexistuje žádný prostředek, který by mohl polarizaci vyléčit. Existují pouze léky, které mohou uzdravit rozdělená srdce — každé srdce zvlášť, jedno po druhém, tváří v tvář Pánu. Tímto lékem jsou Kristova slova, která nám zanechal v evangeliích, a zvláště ta, jež citoval papež Lev XIV. na začátku svého pontifikátu: „Pokoj vám!“ Lékem, jediným prostředkem, který je vždy účinný proti jakémukoli rozdělení, je jednota, která pochází od Krista. To, co maří plány „toho, kdo rozděluje“ — *diabolos*, je ono „my“ v modlitbě *Otče náš*. Svatý Basil Veliký nám zanechal Nicejské vyznání víry v podobě: „Věříme...“ není tam „Věřím“. I Nicejsko-konstantinopolské vyznání, které se modlíme každou neděli, původně začínalo „Věříme“.

Oddělit se, znamená rozdělit se na „my“ a „oni“: my nemáme problémy; my víme; my jsme na správné cestě; oni se mýlí; oni jsou nevěrní; oni se nechávají svádět průměrností. Používat „my“ a „oni“ znamená být rozděleni. Naopak „my“ modlitby *Otče náš* obnovuje naši jednotu: „Odpusť nám naše viny — mně, nám, jim — jako my odpouštíme těm, kteří se provinili proti nám.“ Říkat „my“ nám nebrání hledat pravdu — pravdu moudrosti i pravdu víry. Naše „my“ nám pomáhá naslouchat tomu, co říká druhý, a hledat v tom to, co může být pravdivé pro všechny ve světle moudrosti a víry. Pokud je to pravdivé pro něj, je to pravdivé i pro mě, je to pravda pro nás. A to, co není pravdivé pro něj, není pravdivé ani pro mě a není ani pravda pro nás.

Co je důležité — pro něj i pro mě, pokud budeme upřímní — není to, kdo má pravdu, ale kde pravda je. Pomodleme se společně modlitbu Páně, a pak pojďme, společně i každý sám k „našemu“ Otci, naslouchat tichu.